

بسم الله الرحمن الرحيم

مبانی اخلاق فناوری اطلاعات

www.ketab.ir

مؤلف

فرید فتح الهی

سرشناسه	: فتح‌الهی، فرید، ۱۳۷۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: مبانی اخلاق فناوری اطلاعات/مؤلف فرید فتح‌الهی.
مشخصات نشر	: بومهن: پرژگ، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۱۶۴ ص.
شابک	: 978-622-99539-4-5
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: تکنولوژی اطلاعات -- جنبه‌های اخلاقی
موضوع	: Information technology -- Moral and ethical aspects
موضوع	: مهندسان کامپیوتر -- اخلاق حرفه‌ای
موضوع	: Professional -- Computer engineers ethics
موضوع	: جامعه اطلاعاتی -- جنبه‌های اخلاقی
موضوع	: Information society -- Moral and ethical aspects
موضوع	: کامپیوترها -- ایمنی اطلاعات
موضوع	: Computer security
رده بندی کنگره	: ۴۸۳۲/۳۰۳
رده بندی دیویی	: ۵۲۶۳۰۱۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۲۶۳۰۱۳

انتشارات: پرژگ نام کتاب: مبانی اخلاق فناوری اطلاعات مؤلف یا مترجم یا گردآوری و تدوین: فتح‌الهی، فرید
ویراستار: انتشارات پرژگ ناشر: انتشارات پرژگ

چاپ اول: اول تیراز: ۱۰۰۰ قطع: وزیري طراح جلد: زهرا صدري پور قیمت: ۱۳۰۰۰۰

شابک: 978-622-99539-4-5

کلیه حقوق این اثر برای مؤلف محفوظ است.

نشانی: بومهن، خیابان دلاوران سرگنجه انتشارات پرژگ صندوق پستی ۷۵۸۴۳-۹۴۶۱۹ تلفن: ۰۲۱ ۷۶۲۳۰۵۷۸

۳

تقدیم به:

به پاس تعبیر عظیم و انسانی شان از کلمه ایثار و از خود گذشتگان
به پاس عاطفه سرشار و گرمای امیدبخش وجودشان که در این سردترین روزگاران بهترین پشتیبان
است به پاس قلب های بزرگشان که فریاد رس است و سرگردانی و ترس در پناهشان به شجاعت
می گراید و به پاس محبت های بی دریغشان که هرگز فروکش نمی کنند این مجموعه را به پدر
عزیزم تقدیم می کنم

www.ketab.ir

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	پیشگفتار.....
فصل اول کلیات فن آوری اطلاعات و ارتباطات	
۴	مقدمه.....
۵	زندگی در عصر مجازی (شهر الکترونیک).....
۶	آموزش خانواده، رکن توسعه.....
۸	مزایا و عیب های اینترنت.....
۸	اینترنت و امنیت فرهنگی.....
۱۰	رسانه و فرصت ها.....
۱۱	انواع آسیب های فناوری اطلاعات در خانواده.....
۱۳	تعریف فناوری اطلاعات.....
۱۳	فناوری اطلاعات چیست؟.....
۱۴	مفهوم فناوری.....
۱۴	اجزای فناوری.....
۱۵	ورودی های پردازشگر آن.....
۱۵	انواع فناوری.....
۱۶	چرخه حیات فناوری.....
۱۷	تعریف فناوری اطلاعات و ارتباطات.....
۱۸	ارتباط.....
۱۹	انواع ارتباط.....
۲۲	فناوری اطلاعات و ارتباطات.....
۲۳	بخش های اصلی در فناوری اطلاعات و ارتباطات.....
۲۵	تغییر در فرآیندها و ساختار سازمانی از طریق فناوری اطلاعات:.....

۲۶	نتیجه گیری
۲۶	منابع و مآخذ فصل اول

فصل دوم اخلاق فن آوری اطلاعات

۳۰	مقدمه
۳۰	تاریخچه و کلیات اخلاق فناوری اطلاعات
۳۱	اینترنت ها
۳۲	اکسترانت ها
۳۳	چالش های اخلاقی در فناوری اطلاعات
۳۴	پنج بعد اخلاقی اصلی عصر اطلاعات
۳۵	اخلاق در جامعه اطلاعاتی
۳۹	تحلیل اخلاقی
۴۱	اصول اخلاقی
۴۲	اصول اخلاقی نمونه
۴۳	رفتار حرفه ای
۴۴	نتیجه گیری
۴۵	منابع و مآخذ فصل دوم

فصل سوم حریم خصوصی در فن آوری اطلاعات

۴۷	مقدمه
۴۸	خطرها و فایده های فناوری اطلاعات
۴۸	گسترده گی و انباشتگی اطلاعات
۴۹	محرمانه بودن
۵۰	تاریخچه و کلیات حریم خصوصی
۵۱	تعریف حریم خصوصی
۵۲	دسته بندی از تعاریف مختلف حریم خصوصی

۵۲	 حوزه های حریم خصوصی و مصادیق تعرض به آن
۳	 داده های خصوصی و محرمانه
۵۴	 نگرانی شهروندان از توسعه ابزارهای اطلاع رسانی
۵۶	 آشنایی با حریم خصوصی
۵۷	 حریم خصوصی و الزامات شهروندی
۵۷	 اهداف سازمان در مقابل حفظ حریم خصوصی
۵۹	 لزوم محدود سازی سازمان ها
۵۹	 ارزش ذاتی حریم خصوصی
۵۹	 ارزشگذاری حریم خصوصی
۶۰	 ارزشگذاری حریم خصوصی افراد و بازبینی اطلاعات آن
۶۱	 حریم خصوصی درایران
۶۲	 حریم خصوصی در اسناد بین الملل
۶۳	 نکات قانونی، اخلاقی و سیاست های عمومی
۶۴	 اینترنت و نقض حریم خصوصی
۶۸	 نمونه هایی از تکنولوژی های سودمند و نقض حریم خصوصی
۶۹	 نظارت و مانیتورینگ کارمندان در هنگام کار
۷۰	 بررسی نظارت های مدیران بروی کارمندان شرکت
۷۱	 نظارت تماس های تلفنی
۷۲	 نظارت کامپیوتر ها
	نمونه ای از نظارت بر چگونگی عملکرد کارمندان با استفاده از تکنیک های نرم افزاری
۷۳	 key storke ،
	دلایل قانونی کارفرمایان برای نظارت بر استفاده ی کارمندان شرکت از پست الکترونیکی .
۷۳	
۷۴	 نظارت بر پست الکترونیکی

۷۶	 اخلاق و تجارت
۷۸	 نتیجه گیری
۷۸	 منابع و مآخذ فصل سوم

فصل چهارم امنیت اطلاعات

۸۰	 مقدمه
۸۱	 امنیت چیست؟
۸۲	 امنیت سایت
۸۲	 امنیت منابع
۸۳	 امنیت شبکه
۸۳	 امنیت خدمات
۸۳	 انواع شکست امنیتی
۸۳	 نتایج و اثرات شکست امنیتی
۸۳	 تخریب منابع
۸۴	 تخریب داده ها و برنامه های کاربردی
۸۴	 تکذیب خدمات
۸۴	 سرقت خدمات
۸۴	 سرقت منابع
۸۵	 هدف از ایجاد امنیت شبکه
۸۵	 منابع شکست امنیتی
۸۶	 کارکنان
۸۶	 هکرها
۸۷	 تروریست
۸۷	 ویروس
۸۸	 مقیاس های امنیت

۹۰	رویه ها و سیاست گذاری های کلی امنیت
۹۱	نرم افزارهای حفاظت در برابر ویروس
۹۱	امضای دیجیتالی
۹۳	رمزنگاری
۹۵	احراز هویت
۹۶	انواع ابزارها و روش های احراز هویت
۱۰۳	امنیت فناوری اطلاعات
۱۰۴	جرائم کامپیوتری و تروریسم الکترونیکی
۱۰۴	نمونه هایی از جرائم کامپیوتری
۱۰۵	سرقت هویت
۱۰۶	جعل کلیک
۱۰۶	تروریسم الکترونیکی و تجهیزات جنگ الکترونیکی
۱۰۷	تهدیدات داخلی، کارمندان
۱۰۸	آسیب پذیری نرم افزار
۱۰۹	ارزش تجاری امنیت و کنترل
۱۱۰	ایجاد چارچوبی برای امنیت و کنترل
۱۱۱	ارزیابی خطر
۱۱۱	خط مشی امنیتی
۱۱۳	نفوذگران و اهداف حمله به شبکه های رایانه ای
۱۱۴	دسته بندی نفوذگران از حیث رفتاری
۱۱۵	دسته بندی نفوذگران از حیث شخصیتی
۱۱۶	سطوح مهارت نفوذگران
۱۱۶	دسته بندی تهدیدات امنیتی

۱۱۷	 فرآیند توسعه ی امنیت
۱۲۱	 نتیجه گیری
۱۲۱	 منابع و مآخذ فصل چهارم

فصل پنجم حقوق مالکیت فکری فن آوری اطلاعات

۱۲۶	 مقدمه
۱۲۷	 اصول رفتاری (پاسخگویی)
۱۲۹	 اقسام و مصادیق مالکیت فکری
۱۳۰	 حقوق مالکیت فکری
۱۳۱	 مالکیت معنوی ناشی از شخصیت آفریننده اثر است
۱۳۱	 حقوق معنوی نوعی مالکیت است
۱۳۴	 حقوق مالکیت فکری از مباحی اخلاقی ناشی می شود
۱۳۴	 مبنای قراردادی برای حقوق مالکیت فکری
۱۳۵	 حقوق مالکیت معنوی و حقوق عمومی و خصوصی
۱۳۶	 حقوق معنوی و حقوق مالی و غیر مالی
۱۳۶	 حقوق معنوی و حقوق عینی و دینی
۱۳۷	 دانان با توسعه در مفهوم حق عینی، حقوق معنوی را حق عینی می دانند
۱۳۷	 حقوق معنوی و اموال منقول و غیر منقول
۱۳۸	 حق اختراع
۱۳۸	 ثبت اختراع
۱۳۹	 ورقه ی اختراع
۱۳۹	 حقوق مخترع
۱۴۱	 ثبت اختراع در اداره ی مالکیت صنعتی ایران و ادارات معتبر ثبت اختراع اروپا و آمریکا
۱۴۴	 ویژگی های نهاد اسرار تجاری در مقایسه با سایر رژیم های حمایتی
۱۴۵	 اسرار تجاری و جاسوسی های سایبری

۱۴۵	فوائد نهاد اسرار تجاری برای کسب و کارهای کوچک و متوسط
۱۴۵	علائم تجاری
۱۴۶	تعریف علامت تجاری و موارد قابل ثبت
۱۴۷	موارد غیرقابل ثبت به عنوان علامت تجاری
۱۴۷	چارچوب های قانونی در ثبت علائم تجاری
۱۴۸	انواع علائم تجاری قابل ثبت
۱۴۹	مدیریت فرآیند جستجوی علامت تجاری
۱۵۰	قوانین حقوق مالکیت معنوی و فکری در ایران
۱۵۳	نتیجه گیری
۱۵۴	منابع و مآخذ فصل پنجم

www.ketab.ir

پیشگفتار

ظهور فناوری‌های جدید ارتباطی و اطلاعاتی، چالش بزرگ نظام‌های سیاسی در عرصه سیاست‌گذاری ملی است. وفاق یا اختلاف تصمیم‌گیران و سیاست‌گذاران در مورد تعریف و کارکردهای، آینده و تأثیرات فناوری جدید بر ابعاد داخلی و خارجی امنیت سیاسی و فرهنگی، منجر به ارایه راهبردهای متفاوت خواهد شد.

اینترنت، جهان جدیدی خلق کرده است. خوش بینان می‌گویند در این جهان جدید که آن را جامعه اطلاعاتی نامیده‌اند، آزادی‌های فکری، تحقیقاتی، آموزشی، تفریحی و شغلی رو به رشد خواهد بود و تجارت الکترونیک، خدمات بهداشتی و پزشکی راه دور و خدمات تلفن بین‌المللی از طریق اینترنت جای اشکال سنتی را خواهد گرفت.

هرگاه پای فناوری به یک عرصه باز شود، آن عرصه به نحو افسارگسیخته‌تر و رهاتر عمل خواهد کرد. فناوری، به‌ویژه در حوزه تصویر و تا حدی در حوزه کار با متن و صدا، امکانات بسیاری برای موادی که در رسانه‌ها، عرضه می‌شوند، فراهم کرده است. اکنون با استفاده از حافظه‌های رایانه‌ها می‌توان حجم عظیمی از تصاویر را در اختیار داشت و تصاویر و اطلاعات را به صورت‌های گوناگون در کنار هم چید. همچنین صداها و متن‌های ذخیره شده‌ای در رایانه‌ها، چه مستقل و چه به همراه دیگر مواد رسانه‌ای مثل تصاویر، انبوهی از اطلاعات و مواد را برای کارهای مختلف در اختیار و دسترس کاربران قرار می‌دهند. فناوری حیطه ابزارها را گسترش داده و یا تولید انبوه آنها را به میان همه افراد علاقه‌مند برده است. بنابراین، در هر سطح کاری و حرفه‌ای، افراد به ابزارها دسترسی دارند و تنها ایده‌ها و فن‌خاص آن‌ها است که به اثرهای مثلاً هنری، تازگی می‌بخشد. فناوری پیامدهایی برای طرف‌های درگیر در موضوعات و دیدگاه‌ها در بر دارد. فناوری در عرصه رسانه‌های تصویری، اولاً دایره عمل این رسانه‌ها را گسترده‌تر کرده و موجب شده است که آنها موضوعات بیشتری را برای کشف در اختیار بگیرند. ثانیاً بر تنوع صورت‌ها افزوده است و ثالثاً

امکان برقراری نسبت‌های گوناگون میان فرم و محتوا را ممکن گردانیده است. همه این امور بر ابعاد و پیامدهای اخلاقی فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی می‌افزاید.

اخلاق به عنوان یک نظام از ارزش‌های خیر و شر (خوب و بد) و اراده معطوف به آنها، در دنیایی که همه چیز رنگ تجارت، بازده، سود، حق الزحمه، کارایی، بهره‌وری و مانند آنها را در خود می‌گیرد، همچنین به عنوان یک زیرمجموعه و شاخه‌ای جدید ولی مهم از اخلاق حرفه‌ای یا عملی، دیگر نمی‌تواند به صورت یک نظام نظری به افراد درگیر عرضه شود. اخلاق با بسیاری از حوزه‌های فعالیت انسانی در رابطه قرار می‌گیرد و از آن جمله است اطلاعات و یا یک حوزه پیوسته به آن، یعنی سیستم‌های اطلاعاتی که اهمیت آن امروزه مشخص است؛ چرا که در دنیای امروز دسترسی به اطلاعات یکی از حقوق بنیادین بشر محسوب می‌شود و تنها این ابزارها و سیستم‌های اطلاعاتی و ارتباطی هستند که می‌توانند این حق را ایفا کنند. جریان اطلاعات در یک کشور در حال توسعه، صرفاً به جریان آن اطلاعاتی که مردم حکومت به پایین محدود نمی‌شود؛ بلکه هرگونه اطلاعاتی را که مردم برای ایفای نقش‌های خود نیاز دارند، در بر می‌گیرد. کاربرد ابزارها و سیستم‌های اطلاعاتی را گروهی از کارشناسان، سومین اشتغال انحصار مدرن دانسته‌اند و آن را در مراتب بعد از کار و استراحت قرار می‌دهند. این کاربرد حالت غیرفعال و یا منفعل ندارد. اگر مسائل اخلاقی اطلاعات در مرتبه اول مورد توجه هنرمندان و خلاقان آثار، روزنامه‌نگاران و مدیران رسانه‌ها قرار دارد، مردم نیز به نوبه خود به رسانه‌ها از این نظر توجه می‌کنند. آنها از سوء کارکردها، فاصله و انحرافات که سیستم‌های اطلاعاتی در جامعه دارند، احساس نگرانی می‌کنند.